

Beslut

**efter kvalitetsgranskning av Nyköpings kommuns
arbete för att skapa förutsättningar i förskolan för
barns språkutveckling i svenska**

Inledning

Skolinspektionen har med stöd av 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av Nyköpings kommun. Syftet är att granska kvaliteten i huvudmannens arbete med att ge förskolor förutsättningar att arbeta med och stimulera barns språkutveckling i svenska. Granskningen är särskilt inriktad på huvudmannens arbete gentemot förskolor där annat språk än svenska dominerar. I Nyköpings kommun ingår tre förskolor i granskningen.

Skolinspektionen gör en samlad bedömning utifrån de kvalitetskriterier som tagits fram för granskningen (se bil. 3). Skolinspektionen bedömer verksamhetens kvalitet i tre nivåer, hög kvalitet, hög kvalitet i flera delar och låg kvalitet. Om Skolinspektionen bedömer att ett utvecklingsarbete behövs för att höja verksamhetens kvalitet inom någon frågeställning anges ett eller flera utvecklingsområden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen.

Beslut

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls vid Nyköpings kommun i följande utsträckning:

Huvudmannens arbete med att skapa förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska

Huvudmannen skapar i hög utsträckning förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska

Huvudmannen arbetar i hög utsträckning med att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Skolinspektionen avslutar härmed granskningen av Nyköpings kommun.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan framgår vad som ligger till grund för Skolinspektionens bedömning inom respektive frågeställning.

Huvudmannens arbete med att skapa förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska

Inom detta område granskas huvudmannens systematiska kvalitetsarbete avseende språkutvecklande arbete i förskola. Området omfattar också hur huvudmannen stöttar rektorn i hur det språkutvecklande arbetet organiseras och genomförs i verksamheten samt vilket avtryck det får i verksamheten.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen skapar i hög utsträckning förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med förskolepersonal, rektorer, personal med uppdrag inom det språkutvecklande arbetet och representanter för huvudman samt inkommen dokumentation.

Huvudmannens systematiska kvalitetsarbete

Huvudmannen genomför egen kartläggning och skapar förutsättningar för rektor och förskolepersonal att genomföra kartläggning av relevant information kring det språkutvecklande arbetet. Huvudmannen kartlägger återkommande det språkutvecklande arbetet genom strukturerade kartläggningar och nulägesanalyser. Underlaget används för att identifiera behov och för att utveckla det språkutvecklande arbetet i förskolorna. Kartläggning och uppföljning sker på flera nivåer, från barnens språkutveckling och förskolornas undervisning till rektorernas och huvudmannens övergripande uppföljning av arbetet. Förskolorna samlar in information om barnens språkutveckling på många olika sätt, bland annat genom språksamtal och kartläggning tillsammans med vårdnadshavare i samband med att barnet börjar i förskolan samt genom undervisningsplaneringar och reflektioner. Informationen följs därefter upp kontinuerligt både på individ- och gruppnivå för att uppmärksamma progression och identifiera vilka insatser som behöver vidtas för att fortsatt utveckla det språkliga arbetet. Rektorerna kartlägger förskolornas språkutvecklande arbete på flera sätt, bland annat genom samtal med förskolepersonal, kvalitetsdialoger, systematiskt kvalitetsarbete, språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt (SKUA) och genom tillgänglig statistik exempelvis förskollärartäthet och andelen barn med annat modersmål än

svenska. Huvudmannen tar del av verksamheternas dokumentation och sammanställer även relevant information från verksamheterna som underlag för analys och fortsatt utvecklingsarbete. Detta sker bland annat genom en nära dialog mellan verksamhetschef, rektorer och kommundoktorand, som bland annat har i uppdrag att arbeta som språk-, läs- och skrivutvecklare samt att leda det kommungemensamma projektet om språkutvecklande arbetssätt. Våren 2022 genomförde huvudmannen en språkkartläggning med all personal i förskolan. Kartläggningen omfattade en skattning inom åtta områden som rör det språkutvecklande arbetet, exempelvis var en av målsättningarna att ge varje barn förutsättningar att utveckla ett nyanserat ordförråd, att skapa förutsättningar för alla barn att vara aktiva och delaktiga i samtal samt att stimulera barnens språkutveckling på ett lekfullt sätt. Kartläggningen utgjorde ett av flera underlag för att identifiera nuläget och planera det fortsatta utvecklingsarbetet gällande språkutvecklande arbetssätt. Kartläggningen genomfördes på nytt våren 2025 och planeras att genomföras vid ytterligare tillfällen. I samband med skattningen kommenterar personalen hur det aktuella arbetssättet kommer till uttryck i verksamheten och ger exempel som visar detta. Kartläggningen genomförs i två steg. Först gör arbetslaget en bedömning av det egna arbetet. Därefter genomförs en återgivningsdialog i kvalitetsgruppen tillsammans med utvecklingsledare, biträdande rektor, rektor och handledare. Den återkommande kartläggningen ger även huvudmannen möjlighet att följa förändringar över tid i personalens egna bedömningar av det språkutvecklande arbetet. Genom denna struktur skapas förutsättningar för att information från verksamheten ska kunna sammanställas, analyseras och återföras till rektor och huvudman.

Huvudmannen analyserar information från genomförda kartläggningar, det systematiska kvalitetsarbetet, verksamhetsbesök, kvalitetsdialoger och annan uppföljning för att identifiera utvecklingsbehov och fattar beslut om relevanta prioriterade utvecklingsområden inom det språkutvecklande arbetet. Analysen ligger till grund för beslut om prioriterade utvecklingsområden och planering av insatser på huvudmanna-, rektors- och verksamhetsnivå. Sedan hösten 2021 har huvudmannen bedrivit ett utvecklingsarbete med fokus på att stärka det språkutvecklande arbetssättet i förskolorna. Arbetet initierades efter att huvudmannen identifierat behov av att utveckla personalens kompetens och arbetssätt inom området. Planeringen har genomförts av verksamhetschefen i samverkan med kvalitetsutvecklaren, som även är kommundoktorand, i nära samverkan med rektorerna. Den återkommande språkkartläggningen av personalens arbetssätt har varit ett av underlagen för detta utvecklingsarbete. Inom förskoleområdet, som de tre förskolorna som ingår i granskningen tillhör, har huvudmannen utifrån genomförda kartläggningar och uppföljningar även prioriterat lek- och

språkundervisning. Arbetet har fokuserat på språkutvecklande arbetssätt kopplat till barns lek, utveckling och ett undervisningsstödjande förhållningssätt. Ett identifierat utvecklingsbehov har varit att stärka förskolepersonalens förmåga att uppmärksamma och möta det enskilda barnets språkliga behov, snarare än att enbart planera undervisningen utifrån barngruppen som helhet. Huvudmannens uppföljningar har även visat behov av att stärka likvärdigheten i det språkutvecklande arbetet. Skillnader har identifierats inom och mellan förskolor när det gäller hur planerat och systematiserat arbetet med språkutveckling bedrivs, bland annat avseende högläsning och användning av boksamtal i undervisningen. Huvudmannen har även identifierat att förskolepersonalens kompetens och förmåga att omsätta kunskaper i uppdraget är en central faktor för att utveckla undervisningens kvalitet. I rektorernas kvalitetsrapporter framkommer exempelvis att förskolepersonalen kan uppleva osäkerhet i uppdraget och hur de kan använda sitt professionella handlingsutrymme i olika situationer. Även återkoppling från förskoleklass har använts i huvudmannens analys. Vid uppföljning framkom att barn från de förskolor som är med i granskningen hade bristande förkunskaper och svårigheter med bland annat att förstå instruktioner, skriva och berätta samt gällande uttal och återberättande. Det framkom även att lärarna upplevde svårigheter att föra längre samtal med barnen. Resultaten har utgjort en del av underlaget för det fortsatta kvalitets- och utvecklingsarbetet kring barns språkutveckling. Huvudmannen har formulerat ett övergripande mål att alla förskolor ska använda ett språkutvecklande arbetssätt som stimulerar och stärker alla barns språkutveckling.

Huvudmannen följer löpande upp och dokumenterar det språkutvecklande arbetet och använder resultaten för att bedöma utvecklingen, identifiera kvarstående behov och utveckla arbetssätten. Förskolorna använder en effektkedja för att planera, följa upp och utvärdera det språkutvecklande arbetet. Effektkedjan består av tre dimensioner: social, didaktisk och fysisk, vilka handlar om språkligt samspel, barns möjligheter till språkinläring och en språkstödjande miljö. Inom varje dimension finns kriterier och mål som visar vad verksamheten ska utveckla och följa upp. Huvudmannen har en viktig roll genom att formulera mål och önskade effekter av utvecklingsarbetet samt skapa en gemensam struktur för uppföljning och utvärdering. Effektkedjan gör det möjligt att följa förskolornas utveckling över tid och att se hur genomförda insatser bidrar till de mål och effekter som huvudmannen eftersträvar. Uppföljningen sker kontinuerligt och systematiskt under året exempelvis via verksamhetsbesök, kvalitetsdialoger, skolledningsmöten med språkfokus och språkkartläggning. Det görs även en utvärdering utifrån effektkedjan. Resultaten används för att bedöma hur långt verksamheten har kommit i förhållande till de uppställda kriterierna och målen samt för att identifiera vilka områden som behöver fortsatt utveckling. Uppföljningen utgör

därmed ett underlag för planeringen av det fortsatta arbetet. Arbetet med effektkedjan ger även arbetslagen underlag för att identifiera egna utvecklingsområden och reflektera över förändringar i det språkutvecklande arbetssättet. På så sätt får huvudmannen information om hur utvecklingsarbetet genomförs i verksamheterna och vilka resultat och utmaningar som identifieras. Rektorernas uppföljningar och verksamheternas systematiska kvalitetsarbete utgör ytterligare underlag för huvudmannens fortsatta analys. Uppföljningarna av både huvudmannens övergripande satsning på språkutvecklande arbetssätt och det aktuella förskoleområdets prioriterade satsning på lek och kommunikation visar på förändringar i förskolepersonalens arbetssätt. Planeringen utgår i större utsträckning från det enskilda barnets behov och förskolepersonalen reflekterar mer över hur undervisningen kan anpassas utifrån identifierade behov. Det finns även en ökad medvetenhet om förskolepersonalens roll i barns lek och samspel, bland annat betydelsen av att vara aktiv, lyssnande och inväntande samt hur det egna förhållningssättet kan skapa förutsättningar för barnets kommunikation och språkutveckling. Vidare framgår att leken och glädjen får större plats i undervisningen, vilket skapar fler möjligheter till språkutveckling. Samtidigt visar uppföljningarna på kvarstående utvecklingsbehov. Vid de tre aktuella förskolorna har det exempelvis framkommit behov av att utveckla den fysiska dimensionen och lärmiljön för att ytterligare stärka det språkutvecklande arbetet. Uppföljningarna visar även att pedagogernas kompetens och förmåga att omsätta kunskaper i praktiken fortsatt är centrala utvecklingsområden. Dessa resultat används som underlag för det fortsatta utvecklingsarbetet. Även återkopplingen från förskoleklass används som en del av uppföljningen. Resultat från uppföljningen, där det bland annat framkom svårigheter hos barn från de aktuella förskolorna avseende att förstå instruktioner, skriva och berätta, uttal och återberättande samt att föra längre samtal, har förts in i det fortsatta systematiska kvalitetsarbetet. Informationen används som underlag för fortsatt analys och planering. Resultaten från uppföljningarna används för att justera och rikta det fortsatta utvecklingsarbetet. Identifierade behov har lett till riktade insatser på enskilda förskolor eller till gemensamma kompetensutvecklingsinsatser.

Huvudmannens stöd till rektorn

Huvudmannen ger rektorn omfattande stöd i att organisera och genomföra det språkutvecklande arbetet i verksamheten. Huvudmannen har tagit fram riktlinjer och underlag som ger vägledning för hur det språkutvecklande arbetet i förskolan ska bedrivas. Stödet till rektor ges även genom ett flerårigt språkutvecklingsprojekt med gemensamma studiedagar och föreläsningar samt genom framtagna underlag för hur arbetet ska organiseras och genomföras i verksamheten. Huvudmannen har

organiserat flera funktioner som stöd för rektorerna i det språkutvecklande arbetet. Till dessa hör läs- skriv- och språkutvecklare som även är kommunikatorer, utvecklingspedagoger, utvecklingsledare, handledare och specialpedagog. Funktionerna bidrar på olika sätt med kompetens, handledning, analys och stöd i verksamheten och i det systematiska kvalitetsarbetet. Kommunikatorn deltar exempelvis i det systematiska kvalitetsarbetet och bidrar tillsammans med verksamhetschef och rektor till att sammanställa och analysera information om det språkutvecklande arbetet. Huvudmannen skapar även organisatoriska förutsättningar för språkutvecklingsarbetet genom att rikta resurser utifrån identifierade behov, bland annat med utgångspunkt i SALSA. Genom de stödjande funktionerna kan stödet anpassas efter förutsättningarna och behoven i olika verksamheter och bidra till att omsätta det språkutvecklande uppdraget i praktiken. Ett exempel är handledare som är förskollärare och som inom ramen för sina uppdrag handleder kollegor i språk- och kunskapsutvecklande arbetssätt. Handledningen utgår från gemensamma moduler och anpassas efter verksamheternas behov. Därutöver finns utvecklingspedagoger som genom tidsbegränsade uppdrag riktar sitt stöd till prioriterade förskolor. Vid de förskolor som ingår i granskningen har en utvecklingspedagog funnits under en period om två till tre år, vilket har gett rektor och arbetslag stöd i att omsätta de prioriterade utvecklingsområdena i verksamheten. Stödet till rektor omfattar även möjligheter att rikta insatser till verksamheter där uppföljningar och kartläggningar visar på särskilda behov. Högre förskollärartäthet i aktuella förskolor är också en insats från huvudmannen för att skapa bättre förutsättningar för det språkutvecklande arbetet. För de tre förskolorna som ingår i granskningen har huvudmannen tillsammans med rektor och andra stödjande funktioner organiserat ett sammanhållet utvecklingsarbete. Rektor och biträdande rektor leder arbetet med stöd av utvecklingspedagogen, handledare, specialpedagogen och andra funktioner. Arbetet omfattar kontinuerlig kompetensutveckling och stöd i att utveckla personalens kompetens och förmåga att omsätta kunskaper om språkutvecklande arbetssätt i undervisningen.

Huvudmannen stöttar rektor i att tolka och omsätta läroplanens mål om språkutveckling i svenska i en flerspråkig miljö. Barns språkutveckling är en del av det fleråriga språkutvecklingsprojekt som huvudmannen har initierat och inom ramen för projektet har huvudmannen bland annat organiserat föreläsningar och kompetensutveckling som ger rektor och förskolepersonal kunskap om hur de ska arbeta språkutvecklande i en flerspråkig miljö. Det underlag som huvudmannen har tagit fram som stöd för hur det språkutvecklande uppdraget kan omsättas i förskolans undervisning omfattar även arbetet i flerspråkiga miljöer. Huvudmannen har uppmärksammat behovet av att skapa goda förutsättningar för kommunikation med vårdnadshavare och uppmuntrar förskolepersonalen

att vid behov använda tolk. Huvudmannen betonar också betydelsen av goda relationer med vårdnadshavarna som en del av förskolans arbete med barnens språkutveckling. Utvecklingspedagog och arbetslagsledare har ett uttalat ansvar för att stödja och fördela arbetet, vilket skapar en struktur för hur det språkutvecklande uppdraget kan genomföras på förskolorna. I det språkutvecklande arbetet betonas att förskolepersonalen behöver uppmärksamma varje barns språkliga förutsättningar och anpassa undervisningen därefter. Genom kartläggningar, språkbobservationer, språksamtal och uppföljningar får rektor och förskolepersonal underlag för att identifiera barnens behov och planera undervisningen. Arbetet omfattar såväl utveckling av barnens svenska språk som att uppmärksamma och ta tillvara barnens modersmål.

Avtryck i förskoleverksamheten

Huvudmannens stöd till förskolan ger reella avtryck i det språkutvecklande arbetet i svenska. Av intervjuer med rektorer och förskollärare framgår att det språkutvecklande arbetet har lett till förändrade arbetssätt, förhållningssätt och hur undervisningen bedrivs i verksamheten. Förskollärare och rektorer ger flera exempel på hur det språkutvecklande arbetet har utvecklats, exempelvis har högläsningen blivit en mer medveten del av undervisningen. Förskolepersonalen beskriver även hur leken används som en central arena för språkutveckling och hur språkutvecklande arbetssätt integreras i barnens lek och vardagliga aktiviteter. På så sätt blir språkutvecklingen inte en avgränsad aktivitet utan en del av förskolans kontinuerliga undervisning. Intervjuerna visar också förändringar i personalens förhållningssätt till sin egen roll i barns språkutveckling. Förskolepersonalen reflekterar över hur deras ordval påverkar barnens språkliga utveckling och över betydelsen av att vara närvarande och aktivt lyssnande i mötet med barnen. Förskollärarna beskriver att de blivit mer medvetna om sitt eget tempo och vikten av att vänta in barnen, ge dem tid att formulera sig och skapa utrymme för samtal och språklig interaktion. Vidare har språkutvecklingsprojektet bidragit till en långsiktig struktur för utvecklingen av arbetssätten. Genom projektets olika delar och effektkedjor har verksamheterna under olika år riktat fokus mot olika aspekter av det språkutvecklande arbetet. Detta har gett rektor och förskolepersonal möjlighet att fördjupa arbetet och omsätta innehållet i den egna verksamheten. Förskollärare, utvecklingsledare och handledare beskriver även konkreta insatser som har vuxit fram med stöd av huvudmannens satsning, exempelvis samarbete med biblioteket, språkpåsar, utvecklad högläsning och minibibliotek. Dessa insatser har skapat fler och varierade möjligheter för barnen att möta språk, litteratur och samtal i förskolans vardag. Förskollärarna uppger att de ser effekter på barnens språkutveckling utifrån dessa insatser. Även huvudmannens och rektorns uppföljningar visar förändringar i det pedagogiska arbetet,

exempelvis har arbetet med lek- och språkundervisning utvecklats till att i högre grad utgå från enskilda barns behov och undervisningen anpassas därefter. Förskolepersonalen har också utvecklat sin förståelse för betydelsen av att vara aktiv, lyssnande och samtidigt kunna vänta in och bjuda in barnen i lek och samtal.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

Huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska

Inom detta område granskas huvudmannens samarbete med rektorn i arbetet både med kompetensförsörjning och med kompetensutveckling. Området omfattar kompetens såväl gällande svenska som språkutvecklande arbetssätt samt förutsättningar för att genomföra och befästa erbjuden kompetensutveckling.

Skolinspektionen bedömer följande: Huvudmannen arbetar i hög utsträckning med att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska. Nedan följer Skolinspektionens motivering till bedömningen utifrån vad som framkommit i intervjuer med förskolepersonal, rektorer, personal med uppdrag inom det språkutvecklande arbetet och representanter för huvudman samt inkommen dokumentation.

Huvudmannens arbete med kompetensförsörjning

Huvudmannen arbetar nära rektorerna i frågor som rör kompetensförsörjning och de har en gemensam bild av behovet och verksamheternas förutsättningar. Rektorerna för kontinuerlig dialog med huvudmannen om behov och utmaningar rörande kompetensförsörjning. Behov identifieras bland annat genom det systematiska kvalitetsarbetet, uppföljningar och dialoger med bland annat huvudmannen och förskolepersonalen. I dessa dialoger har det exempelvis framkommit behov av att öka andelen förskollärare, att stärka kompetensen inom barns språkutveckling och öka tillgången till specialpedagogisk kompetens vid förskolorna som omfattas av granskningen. Huvudmannen och rektorerna har identifierat att en högre andel behöriga förskollärare är en betydelsefull parameter för att stärka förskolans kvalitet och skapa bättre förutsättningar för det pedagogiska arbetet. Utifrån de identifierade behoven har huvudmannen genomfört olika insatser för att stärka

kompetensen och samtidigt göra förskolorna mer attraktiva som arbetsplatser. Insatserna, som har initierats av huvudmannen och rektorerna, har bland annat haft som mål att bidra till att förskollärare rekryteras och stannar kvar i verksamheten. Som en del av denna strategi har huvudmannen exempelvis infört tjänster för förskollärare med riktade uppdrag. Uppdragen kan genomföras vid den förskola där förskolläraren vanligtvis arbetar eller vid en annan kommunal förskola inom samma område. Dessa förskollärare har särskild kompetens inom språkutvecklande arbetssätt och kan därmed bidra till kompetensutveckling och kollegialt lärande mellan förskolorna. För att ytterligare stärka förutsättningarna har huvudmannen säkerställt tillgång till specialpedagogisk kompetens som kan arbeta nära arbetslagen. Det fleråriga språkutvecklingsprojektet och den kontinuerliga kompetensutvecklingen inom SKUA bidrar samtidigt som det utvecklar personalens kompetens till att skapa attraktiva uppdrag för förskollärare. Det fleråriga utvecklingsprojektet har även haft som mål att bidra till attraktivitet, rekrytering och att behålla personal. Huvudmannens och rektorernas gemensamma arbete har gett resultat, exempelvis framgår att personalomsättningen vid de aktuella förskolorna är låg och andelen förskollärare har ökat till 67 procent, vilket motsvarar det mål som huvudmannen har satt upp.

Beakta att personalen har tillräckliga kunskaper i svenska vid rekrytering

Huvudmannen ser till att förskolepersonalens kunskaper i svenska beaktas i rekryteringen samt följer upp att nyanställd personal visar tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna stödja och stimulera barns språkutveckling. Rektorerna ansvarar för att bedöma de sökandes kunskaper i svenska i samband med rekryteringsintervjuer. För timvikarier ansvarar den chef som har ansvar för denna personal för rekrytering och intervju, samt att bedöma den sökandes kunskaper i svenska. Vid behov får den sökande visa sina språkliga kunskaper i svenska genom att exempelvis läsa högt ur en barnbok eller presentera en undervisningsplanering. På så sätt ges möjlighet att bedöma den sökandes förmåga att använda svenska i situationer som är relevanta för arbetet i förskolan. Som en del av det systematiska kvalitetsarbetet följer rektorerna och huvudmannen även upp hur nyanställd personal fungerar i den dagliga verksamheten. I dialoger mellan rektorer och huvudmannen uppmärksammas i vilken utsträckning nyanställda visar tillräckliga kunskaper i svenska för att kunna bidra till barnens språkutveckling och till ett språkutvecklande arbetssätt.

Huvudmannens arbete med kompetensutveckling

Huvudmannen kartlägger regelbundet, tillsammans med rektor, personalens kompetensutvecklingsbehov gällande språkutvecklande arbetssätt och i svenska språket. Rektorerna använder flera metoder för att ta reda på kompetensutvecklingsbehoven vid de förskolor de ansvarar för. Exempelvis för de dialog med arbetslagsledare, utvecklingspedagoger och SKUA-handledare samt tar del av dokumentation från det systematiska kvalitetsarbetet och SKUA-arbetet. Individuella kompetensutvecklingsbehov följs även upp i medarbetarsamtal. Huvudmannen har därutöver kartlagt personalens kompetens inom språkutvecklande arbetssätt genom det skattningsmaterial som är kopplat till projektet och detta utgör även underlag för att identifiera fortsatta behov av kompetensutveckling. Rektorerna har en nära dialog med huvudmannen om identifierade behov och vilka insatser som behöver genomföras. I dialogen deltar även kommundoktorand, specialpedagog och utvecklingspedagog. På så sätt kopplas verksamheternas identifierade behov till huvudmannens planering av kompetensutveckling. Huvudmannen har tillsammans med rektorerna utarbetat en långsiktig plan för kompetenshöjande insatser inom ramen för det språkutvecklande utvecklingsprojektet. Rektorerna har tillsammans med bland annat SKUA-handledarna även utarbetat en plan för hur utvecklingsarbetet ska bedrivas i verksamheten. I verksamhetschefens rapportering framgår att kompetensutvecklingen inom språkutveckling och språkutvecklande arbetssätt har fortsatt inom ramen för kommunens kompetensutvecklingsplan. Exempel på insatser som har genomförts är SKUA, gemensamma föreläsningar, workshops och nätverksträffar. När det gäller kompetensutveckling i svenska språket har huvudmannen och rektorerna också följt upp effekten av tidigare insatser. En tidigare satsning på yrkessvenska bedömdes inte ha gett avsedd effekt. Huvudmannen har därefter haft dialog med utbildningsanordnare om en ny insats, men har valt att i stället fortsätta utveckla de insatser som ges inom verksamheten.

Huvudmannen skapar organisatoriska förutsättningar så att förskolepersonalen får reella möjligheter att delta i kompetenshöjande insatser gällande språkutvecklande arbetssätt och i svenska språket. Detta sker exempelvis genom att huvudmannen avsätter tid, skapar gemensamma strukturer och tillhandahåller stödjande funktioner vilket gör det möjligt för personalen att delta i och omsätta kompetenshöjande insatser i det dagliga arbetet. Förskolepersonalen har schemalagd planeringstid både individuellt och tillsammans med arbetslaget. Det finns även tid avsatt för reflektion och handledning samt möjlighet att delta i nätverksträffar. För att möjliggöra gemensamma kompetensutvecklingsinsatser har kommunen infört sex studiedagar per läsår för förskolan. Handledare, utvecklingspedagoger, utvecklingsledare,

specialpedagog och kommundoktorand bidrar på olika sätt till kompetensutveckling, genom handledning, analys och kollegialt lärande. Vid de tre aktuella förskolorna har utvecklingspedagoger haft riktade uppdrag under två till tre år, vilket har gett verksamheterna tillgång till fördjupad kompetens nära verksamheten.

Kompetensutvecklingen utgår från uppsatta mål med en tydlig ansvarsfördelning och huvudmannen följer upp om insatser har haft avsedd effekt. Den gemensamma kompetensutvecklingen är en del av huvudmannens långsiktiga och prioriterade arbete med språk och kommunikation. Huvudmannen anger riktningen för arbetet, medan rektor ansvarar för att organisera och genomföra utvecklingsarbetet i den egna verksamheten. Utvecklingsledare, SKUA-handledare, arbetslagsledare och utvecklingspedagoger leder och driver det kollegiala utvecklingsarbetet tillsammans med personalen. Kompetensutvecklingen har riktats mot de behov som identifierats genom kartläggningar, det systematiska kvalitetsarbetet och dialoger. Målet med kompetensutvecklingen är bland annat att stärka personalens förmåga att använda språkutvecklande arbetssätt i lek, högläsning och samtal, samt att utveckla pedagogens förhållningssätt och förmåga att anpassa undervisningen efter enskilda barns behov. Huvudmannen följer upp insatsernas effekter genom bland annat kvalitetsdialoger, förskolornas kvalitetsrapporter, språkkartläggningar och andra uppföljningar inom det systematiska kvalitetsarbetet. Uppföljningarna visar att kompetensutvecklingen har stärkt personalens kunskaper om språkutvecklande arbetssätt. Bland annat har undervisningen blivit mer medvetet planerad utifrån enskilda barns behov och användningen av bildstöd har bidragit till att kommunikationen med barnen har utvecklats. Även förändringar i förskolepersonalens pedagogiska förhållningssätt har uppmärksammats. Resultaten från uppföljningarna används för att identifiera behov av fortsatt utveckling av personalens arbetssätt och kompetens. På så sätt utgör uppföljningen underlag för huvudmannens och rektorernas fortsatta planering av kompetensutvecklingsinsatser.

Skolinspektionen har inte identifierat något utvecklingsområde inom frågeställningen.

På Skolinspektionens vägnar

Sarah Bjertner Olsson

Beslutsfattare

Signerat av: Sarah Bjertner Olsson

Ulrika Hultberg

Föredragande

Signerat av: Ulrika Hultberg

I handläggningen av ärendet har även utredare Anna Alm deltagit.

Bilaga 1: Författningsstöd

Språklagen (2009:600)

Språket i förvaltningsmyndigheter och andra organ som fullgör uppgifter i offentlig verksamhet är svenska (10 §). Häre ingår såväl kommunala huvudmän som enskilda huvudmän som bedriver förskola.

Skollagen (2010:800)

Det är huvudmannen som har det yttersta ansvaret för att utbildningen genomförs i enlighet med de bestämmelser som gäller för den verksamhet som huvudmannen ansvarar för (2 kap. 8 §).

Det är huvudmannen som ska se till att all personal i verksamheten har nödvändiga insikter i de bestämmelser som gäller och att personalen ges möjligheter till kompetensutveckling (2 kap. 34 a §).

Vad gäller förskoleverksamhet specifikt ska huvudmannen se till att barngrupperna i förskolan har en lämplig sammansättning och storlek (8 kap. 8 §).

Vidare ska huvudmannen, med utgångspunkt i att de nationella målen för verksamheten uppfylls, systematiskt och kontinuerligt planera och följa upp utbildningen, analysera orsakerna till uppföljningens resultat och utifrån analysen genomföra insatser i syfte att utveckla utbildningen. För det fall att det vid uppföljning, genom klagomål eller på annat sätt kommer fram att det finns brister i verksamheten, ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas (4 kap. 3, 5 och 7 §§).

Skolverkets föreskrifter (SKOLFS 2018:50) om läroplanen för förskolan (Lpfö 18 reviderad 2025)

Det framgår av läroplanen att barnen ska erbjudas stimulerande läsmiljöer som skapar intresse och nyfikenhet för såväl skönlitteratur som sakprosa och andra texter. De ska få lyssna till högläsning och ges möjlighet till delaktighet genom att samtala om texter och bilder. Förskolan ska också uppmuntra och ta tillvara barns nyfikenhet och intresse för att kommunicera på olika sätt och barnen ska få utveckla ett nyanserat talspråk och ordförråd samt få möjlighet att leka med ord (1 Förskolans värdegrund och uppdrag, Förskolans uppdrag, språk, kommunikation och skapande)

Det framgår vidare av läroplanen att förskolan ska ge varje barn förutsättningar att utveckla vissa förmågor:

- förmåga att använda och förstå begrepp, se samband och upptäcka nya sätt att förstå sin omvärld,

- intresse för litteratur, berättelser, bilder och texter samt sin förmåga att använda sig av, tolka, ifrågasätta och samtala om dessa,
- ett nyanserat talspråk och ordförråd samt förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra i olika sammanhang och med skilda syften,
- intresse för bokstäver och för att lära sig läsa samt förståelse för hur skriftspråk och symboler kan användas för att förmedla budskap samt
- utveckla både det svenska språket och sitt modersmål, om barnet har ett annat modersmål än svenska (2.2 Omsorg, utveckling och lärande, Mål).

Det anges vidare i läroplanen att förskollärare ansvarar för att varje barn utmanas och stimuleras i sin språkutveckling och utveckling av kommunikation, samt får förutsättningar att utveckla intresse för såväl skönlitteratur som sakprosa och andra texter. Arbetslaget ska i sin tur stimulera barnens språkutveckling och intresse för läsning (2.2 Omsorg, utveckling och lärande, Riktlinjer)

Bilaga 2: Granskningens genomförande

Bakgrundsuppgifter

Skolinspektion genomför en granskning av 30 huvudmän runt om i landet. I urvalet ingår såväl enskilda som kommunala huvudmän. Nyköpings kommun ingår i granskningen. Skolinspektionen genomförde intervjuer med förskolepersonal i verksamheten och representanter för Nyköpings kommun den 20–21 augusti 2026. Besöket genomfördes av utredarna Anna Alm och Ulrika Hultberg.

Nyköpings kommun är en kommunal huvudman som ansvarar för kommunala förskolor. Totalt går det 2157 barn på huvudmannens förskolor. Tre av dessa förskolor har omfattats av denna granskning och 336 barn är inskrivna på de aktuella förskolorna vårterminen 2026. Av dessa barn har merparten ett annat modersmål än svenska.

Underlag för bedömning

Underlaget i detta beslut utgörs av:

- En gruppintervju med förskollärare
- En gruppintervju med rektor och biträdande rektorer
- En gruppintervju med personal med särskilt ansvar för språkutveckling
- En gruppintervju med representanter för huvudmannen.
- Dokument som begärts in från huvudmannen

Innan beslut har fattats har huvudmannen fått ta del av Skolinspektionens tjänsteanteckning från besöket för att ges en möjlighet att yttra sig över den.

De samlade iakttagelserna från alla huvudmän som har ingått i granskningen kommer att presenteras i en övergripande rapport. Rapporten är planerad att publiceras vårterminen 2027.

Bilaga 3: Granskningens utgångspunkter

Skolinspektionen har av regeringen fått i uppdrag att genomföra en granskning avseende förskolors arbete för att stimulera barns språkutveckling i svenska, med fokus på huvudmannens arbete. Granskningen inriktar sig särskilt mot huvudmän för förskolor där annat språk än svenska dominerar. I förskolan har personalen en bärande roll för barns språkutveckling i svenska, vilket ställer höga krav både på deras egna språkliga resurser och på deras kompetens att leda ett systematiskt språkutvecklande arbete. Forskning visar att långsiktig kompetensutveckling, avsatt tid för personalen för analys och reflektion av det egna arbetet och en engagerad ledning är framgångsfaktorer för att stärka det språkutvecklande arbetet med barnen. Enligt skollagen är huvudmannen övergripande ansvarig för att systematiskt och kontinuerligt planera, följa upp och utveckla utbildningen. Fokus för granskningen är således huvudmäns arbete för att skapa förutsättningar i förskolan för barns utveckling i svenska.

Granskningens syfte

Syftet är att granska kvaliteten i huvudmännens arbete med att ge förskolor förutsättningar att arbeta med och stimulera barns språkutveckling i svenska. Granskningen ska särskilt inrikta sig på huvudmän för förskolor där annat språk än svenska dominerar. Bedömningarna görs i förhållande till Skolinspektionens kvalitetskriterier. För att uppfylla granskningens syfte ska följande frågeställningar besvaras:

- I. I vilken utsträckning skapar huvudmannen förutsättningar för ett systematiskt språkutvecklande arbete i svenska av god kvalitet?
- II. I vilken utsträckning är huvudmannens arbete för att säkerställa att personalen har tillräcklig kompetens för att kunna stimulera barns språkutveckling i svenska av god kvalitet?